

ren kennen.
en Penning
eds van de
jd wel een
aar hij wil
gehoort zin
die het kol-
le omstan-
als hij „in
et geld van
m die niet
t. Daardoor
ie overigens
iem, als er
doet staan.
nkbare toes-
rs van alles
weet, komt
i kost geeft
ij zich een

de fantasie.
te mededeel-
eel verhaal
de gegevens
te komen
elezen heeft
deelen niet
d hem zijn
end te pas
n vertellers-
de grenzen
chrijft, blijft
bare werken
geen kunnen.
geteekend in
e" Afrikaner
Auteur die
een wissel-
las, omdat
rtje zoozeer
een figuur
penning's ge-
valente type

penning's be-
voor echte,
and geleide
stork is deze
i zijn boeken
id geeft haar
ontworpen.
En dan ligt
an kracht in
zijn levens-
ge zekerheid,
erd en niets
u. We komen
u, waar het
t, reeds con-
den Auteur
wat er leeft
n weten, aan
gingen en ge-
n is.

persoon een
grootscheit
er als haar
Schepper, die
r natuur, tot
invloed, dien
en vinden we
a behandeling
menten", zoo-
hé-beeld kun-
n te toonen.

len we gele-
ctiek van de
n te toetsen.
wijzen op de
men wil, die
e met eenige
sen deze ty-
uit een groote
ende.

ik de natuur
en de bloem-
ns en de sier-
ik tot mij en
Schepper van

ielp mij mijn
schroomvallig-
wenkte, een
ondernemings-
gevoel in mijn
gevalen om
aan mijn zijde
jde, dan stond
ant: „Ik had
igo en onbet-
schiedenis met
elingwekkende
d... „heldon-
is een diepen
bewustzijn".
een niet ge-
naar wat God
toest verstaan.

dat ik een vreemdeling was in een vreemd land, reizende naar het eeuwige Kanaän. Ik had de pinnen te vast geslagen in de aarde: God was bezig ze los te maken: hij legde den bijl aan den wortel mijner aardsgezindheid". En elders: „kunnen wij onzen Vader, die in de Hemelen is, dan niet de vreemde schenken, ons leven te doorglanzen met juichenden zonneshijn? Geldt dan ook voor den Christen, die dankbaar zijn leven den Heere wil wijden, het spreekwoord: „Het zijn sterke beenen, die de weelde kunnen dragen?"

Zulke en vele soortgelijke citaten zijn de gegevens, die we tot den opbouw van het karakterbeeld kunnen gebruiken. Zóó, uit hun verband genomen, vormen ze zeker niet een eenheid, maar, samengevat en in hun strekking gezien, zijn ze toch de bewijzen, die ik bijbrengen wilde, en genoeg, om de Penning-figuur voor het besef van den lezer te doen leven.

C. T.

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

De Beteekenis van Pestalozzi.

II.

Een dergelijk man was in zijn tijd een waardig representant, en tevens een gewild profeet. Hij geloofde, dat in ieder mensch de kiem ligt, hoe diep ook verscholen, die onder goede leiding, door opvoeding en onderwijs, van hem een rechtschapen mensch zal maken.

De natuur van den mensch is goed.

Maar ze is vertrappt, verwaarloosd op zijn minst. De revolutie deed haar eindelijk recht. Daarom dweept hij met haar.

Maar wat heeft Pestalozzi, dat hij eereburger van Frankrijk, grande van Spanje, drager der Wladimir-orde wordt, en Fichte in hem ziet, den man, die als hervormer het werk van Luther zal voortzetten? Hoe kon hij door zijn bezielende prediking en warme voorspelling van volksvernieuwing de duizenden winnen?

Het is tweërlei. Allereerst de groote, diepe genegenheid van zijn hart, voor ieder die ellendig is. Daardoor heeft hij aan het vaderland het leven gewijd, en ging het eerst op in economische proefnemingen. Boer en landbouwkundige werd hij op het steenachtig Birrfeld, niet om zich en de zijnen rijk en gelukkig te maken, maar om die arme boeren, voor Pestalozzi's gevoel verkommerend door gebrek en door onwetendheid, uit de gezonkenheid van hun toestand op te heffen.

Verlichting, meer en beter onderwijs alleen, zal dit kunnen bewerken. Dat noodige aan de nooddriften te verschaffen, voelt hij als zijn levensroeping. Al wat er tegen samenspande, en het was niet weinig, was niet in staat het geloof aan die roeping uit zijn hart te rukken. Er zonder kon hij niet leven.

Als Stapfer hem dan ook vroeg, hoe hij, Pestalozzi, de nieuwe Helvetische republiek wenscht te dienen, klinkt het spontaan uit de ziel van den vijftigjarige: „Ik wil schoolmeester worden". De economische plannen treden van nu voortaan achter de paedagogische terug.

Hij begint ernstig over het werk der opvoeding na te denken. Met meer ernst dan Locke, Rousseau en Basedow, zoekt hij voor de opvoeding een psychologischen grondslag en een ethisch doel. En daarin sluit hij aan bij Rousseau. Niet alleen als econoom, ook als paedagoog wil hij tot de natuur terug, niet tot die der beesten, maar tot de in vrijheid en zelfverloochening geadelde natuur.

Leven in en met haar, in eenvoud, zal den kinderen vaderzin, ook bij het volk en den vorst, de vader van het volk, wekken. Daartoe ontspringt het geloof, dat de menschen tot kinderen Gods en daardoor gelukkig maakt. Zijn godsdienst is die van het humanisme en dan verder zuivere natuurgodsdienst. Eerst de kinderen maar latende opgroeien als heidenen, daarna ze vormend als Joden, zal men de beste Christenen van ze maken. Uit de liefde tot vader en moeder moet groeien en bloeien de liefde tot God. Rechtdraads staat hij tegenover Calvijn's schoone opvatting van het semen religionis en het Verbond der Genade.

* * *

Wie de kinderen wil vormen, moet zijn methode doen aansluiten bij de natuur, den aard en den ontwikkelingsgang van de kinderen.

Dat is de groote greep van Pestalozzi geweest en verklaart als tweede factor veel van zijn invloed. Comenius in de 17de eeuw richtte zijn methode objectief, naar den aard der leerstof. Francke in de 18de zag vooral op het hemelsch doel, en dat bepaalde zijn leermanier en leerstof. Rousseau zag het kind enkel individueel. Pestalozzi zag het kind ook sociaal. En nu is er veel op zijn methode aan te merken, maar al wat de 19de en 20ste eeuw in dezen brachten, is toch weinig meer geweest, dan een omwerking en verbetering van de uitwerking der groote gedachte, die Pestalozzi heeft gegeven. Geen woordenwijsheid wil hij aanbrengen, geen beroepsdressuur geven, maar door kennis der werkelijke dingen leiden tot waarheid en wijsheid. Bij intuïtie gript hij de idee, dat het onderwijs niet

zinnelijk aanschouwelijk, maar intellectueel aanschouwelijk moet zijn. Hij wil niet den leerling de schooltasch met kennis vullen, maar zijn krachten doen ontplooien, opdat hij niet enkel iets hebbe, maar iets worde en zij, en de eenheid in de veelheid bewaard blijft.

En nu zijn de middelen: streepjes en lijnen en driehoeken, het houden van spreekoefeningen over een scheur in het behangsel, voor zoo'n hoog doel wel erg nietig. Ook laat het volle leven, de rijkdom der natuur, de geestelijke ontwikkeling zich niet grijpen in het driehoekig net van getal, vorm en spraak. Zielkundig onjuist is de gedachte, dat het kind van de wieg af voorwerp van opzettelijk onderwijs moet zijn, en de geest streng synthetisch door den opvoeder-onderwijzer moet worden opgebouwd. Didactisch en paedagogisch fout is de bewering, dat men om botanica te leeren niet met de leerlingen de natuur in moet gaan, omdat deze de leerstof niet in geleidelijke, synthetische volgorde aanbiedt, en dat daarom „het kalf in de school" moet worden gebracht.

Illusie was het, dat hij, Pestalozzi, een methode zou geven, waarbij het onderwijs aan de hand van het leerboek als mechanisch vanzelf zou verlopen, als maar op tijd de krakken van de machine werden omgedraaid, iets wat de eenvoudigste boerenvrouw zou kunnen. Kinderen zijn geen doode grondstof, die machinaal is te bewerken. En geen dood boek kan den levenden meester binden of vervangen.

Maar brokstukken van de methode waren toch maar goed. Het streven om ook het mechanische tot de geestelijke vorming en alle onderwijs tot de opvoeding te doen dienen is en blijft, ondanks de mislukking vaak, allerbelangrijkst.

Pestalozzi zag verkeerd en overschatte de beteekenis van de vaardigheid in het aanschouwen van meetkundige lijnen, figuren en lichamen voor het geheel der vorming.

Het nitputten van een leerstofeenheid, b.v. van al de mogelijke verbanden van twee lijnen, vooraleer men met een volgende figuur den driehoek kon beginnen was on-ja tegenkinderlijk. Maar de grondgedachte, nl. die van den geestischen leergang is goed. Want hij zocht methodes uit de menschelijke natuur afgeleid, doch kende nog niet het verschil tusschen den volwassen mensch en het kind. Pestalozzi dacht over de opvoeding na. En voor wat hij gevonden heeft, de idee, dat het versterken van de innerlijke kracht beter is dan het aanbrengen van geleerdheid, volstrekt niet nieuw op zichzelf, heeft hij staatslieden en vorsten gewonnen. Dat zegt veel! Maar tevens heeft hij de onderwijzers bij honderden er van doordrongen en er naar doen handelen. En dat zegt meer.

Op het terrein van Gods algemeene goedheid is hij een priester der barmhertigheid geweest, ter beschaming van zooveel, die op het gebied der bijzondere genade zoo weinig toonden te verstaan, dat de zuivere en onbevleete godsdienst voor God en den Vader deze is: wezen en wederom bezoeken in hun verdrukking, en zichzelf onbesmet bewaren van de wereld.

Voor het onderwijs en de opvoeding is hij geweest, de vader en moeder beide, die door zijn trouw aan het kind de duizenden tot nauwgezette arbeid in liefde tot het kind geprikkeld heeft.

STRIKWERDA.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Psalmen of Gezangen?

De vraag: Psalmen of gezangen? is niet geheel juist; volledig zou de vraag moeten luiden: eenige of alle psalmen en gezangen?

Gelijk bekend mag worden geacht, heeft Ds K. van Dijk, miss, dienaar voor de kerken van Friesland te Keboemen, de psalmen in het Javaansch op rijm gebracht.

Er waren voorzeker reeds berijmde psalmen, nl. 76, doch die waren reeds lang uitverkocht. Bovendien voldeed deze berijming niet, zoodat zij zoo goed als niet meer gebruikt werd. Men heeft toen 40 psalmen uitgekozen en afzonderlijk uitgegeven, waarvan de taal der berijming eenvoudiger was. Afgezien van het bezwaar, dat de berijming ook hiervan nog veel te wenschen overliet, waren ook de wijzen er niet bij afgedrukt.

Dus voor onze Javaansche Christenen waren er slechts 40 psalmen beschikbaar en ook deze psalmen waren nog niet eens volledig.

Op de vergaderingen van onze zendingarbeiders is meermalen over deze zaak gesproken. Algemeen werd gevoeld, dat het zoo niet blijven kon en mocht. Er moest een ander en beter, en zoo mogelijk compleet Psalmboek komen.

Ten slotte werd op een vergadering in Augustus 1925 de afspraak gemaakt, dat 6 personen ieder 25 psalmen voor zijn rekening zou nemen om te berijmen.

Nu schrijft Ds van Dijk in het blaadje „Uit Keboemen" van Febr. 1927, dat hij deze verdeling van arbeid niet toewijchen kon. Trouwens, niet een ieder heeft de gave om te dichten; en dan wordt voor het berijmen van psalmen zeer zeker nog wel een bijzondere gave vereischt! „Ieder voelt, dat is een werk, dat zich niet laat opdragen". Wij vermoeden echter, dat het ook geen bepaalde opdracht

geweest is, maar alleen een afspraak, om eens te beproeven of het ging.

Op het einde van 1925 ging echter Ds van Dijk met verlof naar Nederland. Hij had op zich genomen zijn krachten eens te wijden aan Psalm 101-125. Zijn helper Soesena heeft hem geholpen, en hij kreeg den indruk, dat deze wel den heelen bundel kon berijmen. Ds van Dijk kreeg reeds een paar schriften vol mee op de boot, om na te kijken.

Geheel tevreden was hij echter niet, en het was dan ook noodig, dat alles moest worden omgewerkt. Daarmee hield Ds van Dijk zich tijdens zijn verlof bezig.

In plaats van zijn 25 psalmen heeft hij dus alle 150 berijmd!

Wat nu?

Wel, het ligt voor de hand, dat hij zijn werk aan de broeders op Java had gegeven, zeggende: zie hier alle 150 psalmen; laat er uw koor overgaan, en vergelijk ze met de berijmingen door de andere broeders gegeven! De zijne hielden ze kunnen aanvaren en desnoods sommigen kunnen vervangen door de berijmingen, welke eenigen hunner hebben gemaakt; en dan was alles prachtig in orde geweest.

Dit deed Ds van Dijk echter niet. Dit meenen wij te moeten betreuren. Doch hij had reden, om aan te nemen, dat de broeders zijn werk in handen van een commissie zouden stellen, en dan wel in handen van een commissie uit de corporaties, die arbeiden op de verschillende terreinen op Java.

Dit nu vereischt nadere toelichting. Want de vraag kan opkomen, waarom onze miss, dienaren, die besloten zelf de berijming der psalmen te verrichten, het werk van een hunner zouden geven ter beoordeeling aan de broeders van andere zendingcorporaties.

Ds van Dijk heldert deze moeilijkheid op.

Immers, de zendingen op Java schijnen in een gemeenschappelijke vergadering te hebben besloten om tezamen een liederenboek voor de Javaansche Christenen uit te geven met psalmen en gezangen bijde.

En nu schrijft Ds van Dijk, dat de vergadering van onze eigen zendingarbeiders hem gevraagd had of hij bereid was sommige van zijn berijmde psalmen af te staan voor een nieuwe gedeeltelijke uitgave van de psalmen. Hij voorzag dus, dat zijn werk als geheel zou worden op zij geschoven en dat er sommige psalmen werden uitgehaald.

Was de vrees van Ds van Dijk gegrond? Het is moeilijk dit van hier uit te maken. Het betoog, dat hij echter over deze dingen houdt, staat wel sterk.

In de vergadering van de arbeiders van alle terreinen toch was een sterke strooming, welke de psalmen en gezangen door elkander wilden zetten, en dan aanduiden met nummers; daardoor werden psalmen en gezangen op één lijn gezet. Hiertegen hebben onze broeders zich krachtig verzet, en Ds van Dijk verwacht, dat dit nu wel niet zal geschieden; toch staat voor hem vast, dat niet alle psalmen zullen worden opgenomen in dat gemeenschappelijk liederenboek.

Op principiële gronden verzet Ds van Dijk zich nu tegen een gedeeltelijke opneming der psalmen. „Wij hebben in de psalmen een kostelijk geschenk van God, om daardoor uiting te geven aan wat in ons hart kan omgaan, als wij kinderen Gods zijn. Onovertroffen schoon zijn die psalmen, als weergave van den zielestrijd en de zielemart, maar ook van de zielevreugde en vrede van Gods volk. En niet alleen sommige psalmen zijn schoon, ook als geheel, als liederenboek voor de gemeente des Heeren is het schoon. Het is niet zoo, dat men het opknapt, door er een bloemlezing uit saam te stellen, en wat er dan overblijft ongebruikt te laten liggen, maar men beschadigt het door er iets uit weg te laten. In het schoon geheel komt de schoonheid der deelen des te beter tot zijn recht."

Uit dit betoog blijkt, dat Ds van Dijk afkeurt een gemeenschappelijk liederenbundel, waarin ja de psalmen naast elkander staan, doch slechts ten deele zijn opgenomen. Hij heeft er echter geen bezwaar tegen zulk een bundel gemeenschappelijk uit te geven, indien alle psalmen er in komen. Daar sommige van de broeders uit de andere corporaties beslissig tegen sommige van de psalmen zijn (wij vermoeden b.v. de dusgenaamde „vloek" psalmen) zal dit, naar Ds van Dijk's meening, niet gebeuren.

Wij verstaan dus zeer goed, dat hij niet voldoen kon aan het verzoek, om sommige van de door hem berijmde psalmen voor zulk een liederenboek af te staan!

Toch meenen wij, dat hij gerust zijn arbeid ter beoordeeling aan onze Gereformeerde broeders had kunnen overgeven, desnoods met de conditie, dat ze alleen mochten gebruikt worden voor een volledige uitgave van berijmde psalmen. Hadden de broeders deze voorwaarde afgeslagen, dan had Ds van Dijk zelfstandig kunnen handelen.

Door dadelijk zelfstandig te handelen heeft hij o.i. de broeders ietwat afgestooten. In ieder geval, op zijn verzoek om moreelen steun voor zijn zelfstandige uitgave der nieuwe, door hem alleen gemaakte berijming, werd door onze miss, dienaren afwijzend beschikt. Met dezen zedelijken steun bedoelde hij het aanbevelen en invoeren van zijn

berijming in de verschillende gemeenten op Midden-Java.

Ook deze weigering betreuren wij. Het is toch zoo noodig, dat tenminste op ons terrein door onze broeders één lijn wordt getrokken. Zal het nu zoo gaan, dat in Keboemen een andere berijming wordt gezongen dan in Djocja? Zal het nu niet zoo gaan, dat sommige gemeenten van andere terreinen dan Keboemen ook dien bundel van Ds van Dijk willen hebben tegen den wensch van hun miss. dienaar in, die of zich aan de oude berijming der 40 houdt of den nieuwen gemeenschappelijke bundel noemt van psalmen en gezangen beide? Dat zou een onhoudbare toestand worden.

Een „gezangenkwesie“ schijnt er niet te zullen komen, daar Ds van Dijk zelf zegt, dat hij de gezangen zou willen aanvaarden, doch alleen, als niet één van de psalmen wordt weggelaten.

Wij werpen ons niet op als raadgevers van onze broeders op Java; wij denken er niet aan. Maar wij hopen toch van harte, dat er tenminste op ons terrein eenheid kome in het zingen. Het gaat toch niet aan, dat bij den eenen miss. dienaar de „psalmen van Van Dijk“ worden gezongen, bij een ander de oude 40 psalmen, bij een derde de gezangen van al de arbeiders op Java. En ook schijnt het ons niet de aangewezen weg toe, dat een miss. dienaar geheel zelfstandig, buiten de andere miss. dienaars om, een nieuwe berijming invoert op zijn terrein. Een psalmberijming moge ieder persoonlijk ondernemen, de invoering behoort gemeenschappelijk te geschieden. En moeten de zedende kerken en de Generale Deputaten ook niet in deze kwestie erkend worden?

Doch laten de broeders op Java eerst samen eens praten en trachten tot overeenstemming te komen.

J. D. W.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Varia.

D. Wilt. Kolffmans van Vlotho heeft pas weer een boekje geschreven, verschenen te Barmen, 1927, Schriftenverlag des Verbandes evangelischer Schulgemeinden und Schulvereine, E. V., Barmen, Siegestr. 128, prijs 0.80 Mark. Het draagt den titel: „Om de toekomst van het Volk, eene bladzijde uit het levensboek van Dr Abraham Kuiper“. Voorin staat weer dat mooie portret van Kuiper, dat op zichzelf al spreken moet tot een ieder, ook tot het Deutsche volk. Zonder een der onzen te na te komen, vraag ik toch of er onder ons één is, die zóó thuis blijkt te zijn in het leven en de werken van Kuiper als Kolffmans? Dan verder: heeft één der onzen getoond zóó te kunnen schrijven over de werken van Kuiper als deze geleerde Duitscher? Haast schijnt hij, die zich terugtrok van een zeer omvangrijk arbeidsveld tot een kleine gemeente, zich tot levenstaak voor de tweede helft zijns levens gesteld te hebben, Kuiper bekend te maken, ik bedoel diens persoon en werk, aan het Deutsche volk. Daartoe blijkt hij mij gedreven door groote liefde tot zijn volk en door de overtuiging, dat het leven uit de beginselen, waaruit Kuiper leefde en door dezen met zoo wondere gaven en krachten zijn verbreid geworden, tot zeer rijken zegen van het Deutsche volk moeten en kunnen zijn! Ik wil niemand onzer te na komen; wie zich herinnert wat ik destijds schreef over leven en arbeid van Dr A. Kuiper door Ds W. F. A. Winckel, kan weten hoezeer ik dat heb gewaardeerd; doch steeds weer sla ik verwonderd over de kennis die Dr Kolffmans bezit van de geschriften van Kuiper. Daarbij blijkt ook immer weer, dat de predikant van Vlotho een historicus is. Ook Kuiper was een bijzonder groot geschiedkundige. Veel las ik van Kuiper, schier alles wat uitkwam over Kuiper, de geschiedenis van den schoolstrijd ontroert mij, daarvan te spreken en te lezen kan mij haast niet vermoeien; toch las ik nimmer in tachtig zeer compact gedrukte bladzijden zoo goed en zoo wetenschappelijk beschreven een overzicht van dezen heroïekischen strijd, met den held zelf in 't midden daarvan gezet. En dat alles voor één penning de bladzijde! En dat ten behoeve en ter beleering van onze geestverwanten in Duitschland, voor wie de strijd om en voor de school eerst nu zal aanvangen. Hoezeer kan de lectrur van dit boekje ons nopen tot dankbaarheid! Hoezeer kan het ons drijven tot het gebed, dat de Heere „opsta onder het Deutsche volk tot den strijd voor de School met den Bijbel!“ Wat ik u bidden mag, mijn jonge en oudere vrienden van deze school en van onze schoolmannen, leest toch deze en dergelijke geschriften! Wat hebben wij noodiger in onzen tijd dan dat de kennis vermeerderd van en de herinnering herlevendige aan zulke grootsche figuren, die wij ontmoeten onder de leiders in kerk en staat, onder de onderwijsmannen in de school en in de praktijk!

In „Der Grenzbote“ van 5 Februari, las ik een bericht over een nieuwen profeet in Brandenburg. Hij treedt vooral op in Berlin.

De beschrijving, die gegeven wordt van eene vergadering door dezen valschen Messias, Weiszenberg, in een groote zaal nabij de Alexanderstraat gehouden, doet ons weer zoo duidelijk zien, dat

juist daar, waar het waarachtig geloof niet meer leeft, het geloof der Schriften niet meer gekend wordt, het grofste bijgeloof het weligst tiert. Men staat er verbaasd over hoe duizenden, en ditmaal voor het meerendeel mannen, dezen man volgen en in hem gelooven. Hij is een geestenbezweder en doet daarbij aanstellerig. Na eene plechtige begroeting roept hij iemand uit de vergadering, ditmaal een meisje, die dienst doet als medium. Zij schijnt door hem onder hypnose gebracht te zijn en valt daarop in bezwijming. Dan gebiedt hij op den avond, dat een persoon van de „Deutsche Zeitung“ in de besloten vergadering was binnengeslopen, den geest van Freiherr von Richthofen in het meisje te varen en een rede te houden. Als het meisje dan spreekt wordt o.m. deze profeet aangewezen als een nieuwen Messias, hem moet men eeren, de handen kussen en gaven geven, dat zal in het hiernamaals duizendvoudig vergolden worden. En metterdaad men kust hem de handen, als hij door de rijen gaat om menschen die in gillen en roepen uitbreken, van den duivel te verlossen. Na eenigen tijd roept hij het meisje, het medium, weer wakker en sluit de vergadering. Aan den uitgang wordt gecollecteerd, nadat hij van te voren heeft bedankt voor het mild vloeien der gaven. Hij verlaat de zaal en vertrekt in een elegante auto. Altijd weer hetzelfde verschijnsel: het bijgeloof neemt juist in die kringen schrikbarend toe, waarin men zich ontgroend acht aan de Schrift en ontwend is aan de kerk.

In ons land heeft zich een Comité gevormd tot christelijken arbeid in het nabije Oosten onder de Armeensche Christenen, die in Syrië in den bittersten nood leven; de weinige duizendtallen, die ontkomen zijn aan de massamoorden, waardoor de Turken en Koerden met korte tusschenpoozen hebben getracht dit volk uit te roeien. Reeds schreef ik vroeger over den ontzaglijken nood onder dit volk. Tot nog toe waren het vooral Deutsche Christenen, die onder hen het Evangelie brachten.

„Sonnenaufgang“, dat in Frankfurt verschijnt, is het blaadje dat ons steeds op de hoogte hield. Thans werkt voor de Armeensche Christenen in Syrië, een gebied dat tot de zoogenaamde A-mandaten behoort en waarover Frankrijk door den Volkenbond als voogd is aangesteld, eene vereniging onder leiding van Dr Paul Berton, predikant te Graffensteden bij Straatsburg. Deze man heeft zichzelf goed op de hoogte gesteld omtrent den deplorabelen toestand, waarin duizenden Armeensche vluchtelingen verkeerden. De action chrétienne en Orient, geeft om de drie maanden een blaadje uit: „Le Levant“. Dit blaadje verschijnt elk kwartaal in onze taal onder den naam Morgenland.

Reeds vroeger deelde ik mee, dat „Sonnenaufgang“ op aanvraag gratis wordt gezonden, dit is ook het geval met „Morgenland“. Men adresseere zich voor dit laatste blaadje aan Mej. Cato de Witte, Secr.-Penningmeesteresse, De Clerckstraat 35, Amsterdam, Postgiro no. 18757.

G. KEIZER.

Pers-stemmen.

Chiliasische expeditie.

Uit „The Christian Journal“ diepten wij op:

Mr A. J. Fullerer, president van de American-Jerusalem Bible Institute, Los Angeles, Cal., is te Jeruzalem aangekomen met het doel om opgravingen te doen in den berg Nebo, alwaar volgens de overlevering en op teekeningen de Ark des Verbonds in de zesde eeuw voor Christus door den profeet Jeremia zou zijn verborgen. Ook in het boek der Macabeën wordt er profetisch melding van gemaakt dat de ark aldaar zal worden gevonden.

Men brengt een en ander in verband met den terugkeer der Joden naar Palestina, en naar men verwacht de vestiging van het spoedig te komen vredetijk.

Expeditie-zucht behoort wel tot de moderne kwalen.

HEPP.

PERS-SCHOUW.

Prof. Haitjema over de belijdenis.

Prof. Haitjema zal zich niet te beklagen hebben, dat de Gereformeerde kerken aan hem geen aandacht wijden. Nu hij zich opgemaakt heeft, om de Gereformeerde Kerken op scherpe wijze aan te vallen, toonen deze, dat zij aan de eerste voorwaarde van het Christelijk verdragen van critiek voldoen: zij luisteren scherp naar den man, die spreekt en trachten, zijn ideeën te verstaan. Zonder overmoedigheid te worden in de lofzegging van de Gereformeerde kerken, moet het toch van het hart, dat over het algemeen de Gereformeerde pers meer moeite doet om waarlijk in de ideeën van Prof. Haitjema in te dringen, dan hij tegenover de Gereformeerde kerken gelijken plicht toont te erkennen.

Een lezer zendt mij een ex. van de „Dokkumer Crt.“, waarin een verslag van een rede, die Prof. Haitjema heeft gehouden te Ee, over de reorganisatie van de Herv. Kerk. Onderwerp der rede was: de nood der kerk. We lezen daar o.m.:

Om den nood der Hervormde kerk te gevoelen

moeten wij terug gaan tot de 16e eeuw, de eeuw der Reformatie. Toen werd de kerk gezuiverd van allerlei verkeerde geestelijke invloeden, en was zij gereformeerd, hervormd om weer te zijn de dragster der door God geopenbaarde waarheid. Maar die kerk ligt in het midden der wereld en daarom bestaat er gevaar, dat opnieuw vele verkeerde geestelijke invloeden vanuit die wereld de kerk binnenkomen. Daarom kunnen we de kerk vergelijken met laag gelegen polderland, dat door een dijk moet worden beschermd. En dan moeten wij onder dien dijk verstaan de belijdenis en tevens ook het vasthouden aan en het handhaven van die belijdenis. Door zoo'n dijk wordt het polderland der kerk beschermd tegen alles, wat haar karakter zou kunnen schaden. Wanneer die dijk maar sterk genoeg is, dan zullen ook de stormvloed der wereld buiten de kerk blijven, dan kunnen de golven van den wereldvloed het lage land van de kerk niet overspoelen. Dan kan er binnen dien dijk ook gewerkt worden op de welvarende hoefden, dan kan er gezand worden in en geoogst worden van den vruchtbaren bodem.

Zoo is ons kerkelijk erfdeel geweest, maar zoo bleef het niet. Den dijk der belijdenis ruinde men niet weg, maar aan de binnenzijde van dien dijk kwamen zwakke plekken: daar was de heftige strijd tusschen verschillende groepen, daar was ook de invloed van wijsgeeren als Cartesius en Spinoza, wier gedachten ook binnen de kerk begonnen te leven. Dit hindert nog niet veel, zoolang er geen storm komt maar wanneer de vloed der geestesstrooming, welke gewoonlijk de Verlichting wordt genoemd, aanbruijst uit Frankrijk en uit Duitschland, dan houdt de dijk het niet. De Verlichtings-denkebeelden storten zich uit over de kerk; het wordt één woelende stroom, er is geen verschil meer tusschen kerk en wereld.

Wanneer de storm plots 1813 wat bedaard is, dan moet ook de kerk worden hersteld. Door tusschenkomst van Koning Willem I. ontvingt de Hervormde kerk in haar Algemeen Reglement de organisatie, welke toen voor haar paste. Die organisatie van 1816 is eigenlijk niet anders dan een beplanting, een plantsoen, een versiering in de bres, welke de stormvloed in den dijk der belijdenis heeft geslagen, maar die bres wordt niet dichtgemaakt; daar blijft nog de gemeenschap tusschen kerk en wereld. Deze dubbelzinnige toestand is ook in 1852 bij de tot stand koming van het nieuwe Algemeene Reglement niet veranderd.

Wat nu te doen, wanneer wij dat rijke, vruchtbare polderland der kerk, welke God ons schonk, liefhebben, wanneer wij de belijdenis liefhebben, ook in het reglement nog wel geerd, maar niet met alle vastheid gehandhaafd? Sommigen zeggen nu: laat het maar zoo; anderen willen de proponentenformule verscherpen, maar dat beteekent slechts een klein stukje van de bres dichtmaken. Een derde groep wil evenals de afscheiding in 1834 en de doeleantie in 1886 een klein gedeelte van het kerkelijk erfdeel opnieuw bedijken en het overige maar aan zichzelf en aan verzuim overlaten. Hierachter zit echter ongehoof, ten opzichte van wat God kan en wil werken in onze kerk; en men gaat dan af op de belijdenis van den enkeling, het is eigen gekozen individualisme.

Wat blijft er dan over? Ga de bres dicht; dat plantsoen moet er uit; niet langer het dubbelzinnige, maar de dijk der belijdenis moet weer één geheel vormen. Dat is het werk der reorganisatie.

Met nadruk wijzen we onze lezers er op, dat couranten in hun verslagen niet altijd de meening van den spreker juist weergeven. Men zij ook nu voorzichtig. Maar wat dien dijk betreft, indien wij mogen aannemen, dat de verslaggever toch wel de hoofdzak heeft gegeven van Prof. H.'s betoog, dan kunnen we ons slechts verwonderen: Het is niet de eerste maal, dat voor de belijdenis het beeld van een dijk wordt gebruikt. Gerard Brom heeft in zijn „Romantiek en Katholicisme in Nederland“ gezegd:

Laat het stevig Calvinisme onverzettelijk aandoen als een dijk van hardsteen, 't is als zo'n meeswerk toch plaatselijk en tijdelijk, terwijl het Katholicisme ligt op de duinen, die, schijnbaar van een stof om weg te blazen, alleen verwaaien om zich te vervormen, rechts evenveel voortgaan als links en altijd vast komen te staan tegen de zee.

Het blijkt, dat Prof. Haitjema in deze Ee'sche rede het opneemt niet zoozeer voor de natuurlijke zeevering der duinen, die altijd nog iets hebben van het paradoxale waagstuk van beweeglijkheid en onveranderlijkheid, maar dat hij het eerder opneemt voor de dijk-vorming, die opzettelijk door menschenhand gewild en verricht wordt. De kerk is laag gelegen, men moet Gods water niet over Gods akker laten loopen, zooals bij overstroming pleegt te geschieden en toch eigenlijk ook bij dijk-vorming, waarbij de mensch, even passief als bij een overstroming, laat komen wat komt, neen — er moet ingedijkt worden, gehandhaafd worden, en aangelegd.

Nu geloof ik, in het algemeen genomen, dat dat beeld van dien dijk niet toe te juichen valt. Een kerkelijke belijdenis moge voor een deel noodzakelijk zijn om der wille van de wereld, die buiten de kerk is en haar dreigt te overstroomden, men mag toch niet vergeten, dat de belijdenis allereerst thetisch is: ze groeit vanzelf uit het leven der kerk, die behoefte heeft tot het belijden der waarheid. De belijdenis heeft, gezien tegen den achtergrond van het geloof der gemeente, de natuurlijke en geleidelijke en — men vergeve nog eens het modewoord — organische ontstaansgeschiedenis van de duinen en — de afwerende kracht en opzettelijke, berekende, antithetische beveliging der dijken.

Maar hierover loopt het nu niet. Men vraagt zich

af, he
te vi
leera
vinde
lijden
als ee
Kerk
Men
dijk-r
als d
Z
Scha
het
heid
W
zijn
het
dijk
kun
help
waar
doort
Ja,
dan d
He
sche
lets,
is v
achte
bukk
houd
juist
Den
golven
van d
afwer
heel n
Ove
Prof.
van d
den s
maar
nomen
trekke
in hun
als nie
moet
bewater
het nie
voering
God.
Prof.
in Ee
Wa
vroeg
prof.
kome
verste
klem
gedw
Hij l
als me
ben ge
laten)
hoeger
roepen
men ko
de gere
ontkom
in de
zou lig
of gelo
van „h
zonden
derheid
op tafe
het mo
teorgan
afscheid
dan in
Afschei
den gez
Haitjem
de repa
dijk, ge
menten.
rechtop
noch v
satoren
Als ik
zoo erg
worden,
van gek
en wil.
Indien
den pol
dijkt, da
waarach
het is
nieuw
regleme
meer da
die de z
waren v
dijk eers
moet de
en verbi
Hooel